

Nr 82

Utlåtande i anledning av motioner om propagandakampanj för avsättning av svenska produkter på den svenska marknaden.

(5:e avd.)

I de likalydande motionerna I: 617 av herr *Ottosson m. fl.* och II: 775 av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.* har hemställts att riksdagen måtte besluta bevilja ett anslag under tionde huvudtiteln på 300 000 kr. för budgetåret 1968/69 att användas för en propagandakampanj i syfte att främja avsättningen av svenska produkter på den svenska marknaden under mottot »Satsa på Sverige».

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionerna från *kommerskollegium* och *kollegiet för Sverige-information i utlandet*. Kommerskollegium har inhämtat yttranden från Kooperativa förbundet, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges grossistförbund, Sveriges industriförbund, Handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare och Stockholms handelskammare. Se *Bilaga* till detta utlåtande.

Utskottet. Motionärerna anser att det — med hänsyn till den rådande arbetsmarknadssituationen och osäkerheten rörande den fortsatta konjunkturutvecklingen — behövs särskilda åtgärder i syfte att främja avsättningen av svenska produkter på den svenska marknaden. Statsmakterna föreslås medverka härtil genom att lämna anslag till en propagandakampanj, vilken även skall omfatta propaganda för »ökad semestervistelse för svenska folket i Sverige». I fråga om avsättningen av svensktillverkade varor skall kampanjen, om så befins önskvärt, också kunna utsträckas till att omfatta exportmarknader. En landsförening för ändamålet uppges vara under bildande. I fråga om kampanjens uppläggning samt finansiella och organisatoriska utformning skall samråd äga rum med olika branschorganisationer. Näringslivet skall erbjudas att stödja kampanjen. Risken för att kampanjen skall bemötas negativt av Sveriges handelspartners inom EFTA aviseras med hänvisning till att motsvarande kampanjer planeras i bl. a. Storbritannien och Danmark. Motionerna utmynnar i en hemställan att riksdagen för den ifrågavarande aktionen beviljar ett anslag på 300 000 kr. för budgetåret 1968/69.

Samtliga remissinstanser utom Skånes handelskammare avstyrker eller anser sig inte kunna tillstyrka bifall till det i motionerna framställda yrkandet.

Som ett led i den liberala svenska handelspolitiken har Sverige tagit aktiv

del i det internationella arbetet med att avskaffa handelsbarriärerna. Handels hinder såväl i form av tullar som i form av kvantitativa restriktioner har successivt reducerats och i betydande utsträckning helt slopats. Allmän enighet torde råda om att ett fritt och omfattande varuutbyte med utlandet är en viktig förutsättning för ytterligare ekonomisk expansion. Även motionärerna, som anser läget för hemmamarknadsindustrin vara bekymmersamt till följd av växande import från låglöneländer, synes dela denna uppfattning.

Utskottet är för sin del fullt på det klara med att från produktions- och sysselsättningssynpunkt viktiga industrigrenar kommit i ett utsatt läge till följd av försäljningsoffensiver på den svenska marknaden från länder med ett lägre kostnadsläge än vi har i Sverige. Utskottet är ense med motionärerna om vikten av att genom en aktiv arbetsmarknadspolitik och andra sysselsättningsfrämjande åtgärder söka råda bot på de olägenheter som kan uppstå i samband med en friare handel över gränserna.

Naturligen är det angeläget att samtidigt härmed andra åtgärder vidtas i syfte att finna nya och ökade avsättningsmöjligheter för den svenska **industrins produkter**.

Vad beträffar utlandsmarknaden vill utskottet erinra om att statsmakterna och näringslivet genom olika åtgärder söker främja exporten.

När det gäller hemmamarknaden kommer statsmakternas insatser till uttryck genom bl. a. konsumentupplysningen och undersökningsverksamheten på konsumentområdet. Genom denna verksamhet, som fått successivt ökade resurser, kan allmänheten få information om ändamålsenliga produkter av hög kvalitet. Utskottet erinrar om att svenska produkter vunnit allmän erkänsla för sin höga kvalitet och ur denna synvinkel är fullt konkurrenskraftiga gentemot utländska produkter.

Såsom Stockholms handelskammare framhållit står det givetvis enskilda intressen fritt att söka kollektivt verka för köp av det egna landets produkter. Detta sker ju nu också genom annonskampanjer etc.

Med anledning av vad i motionerna anförts beträffande omfattningen av den kampanj varom i motionerna är fråga vill utskottet erinra om att av statsmedel utgår bidrag i olika former till turistnäringen.

Under åberopande av det anförda och med hänvisning till vad bl. a. kommerskollegium och kollegiet för Sverige-information i sina remissyttranden anförts avstyrker utskottet motionerna.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna I: 617 och II: 775.

Stockholm den 18 april 1968

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström (s), Birger Andersson (s), Virgin (h), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), Kaijser (h), Nyman (fp), Mårtensson (s), Bertil Petersson (s), Ottosson (h), Herbert Larsson (s), Edström (fp), fru Lilly Ohlsson (s), fru Elvy Olsson (cp) och herr Johan Olsson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Blidfors (s), Eliasson i Sundborn (cp), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Nihlfors (fp), Bergman (s), Turesson (h), Gustafsson i Skellefteå (fp), Lindholm (s), Johansson i Norrköping (s), Källstad (fp), Gustafsson i Uddevalla (s), fröken Ljungberg (h), fru Holmberg (s), herrar Nilsson i Tvärålund (cp) och Blomkvist (s).

Reservation

av herr *Ottosson* (h).

Yttranden över motionerna I:617 och II:775

Kommerskollegiets yttrande (20/3 1968)

I anledning av remissen har kollegium inhämtat yttranden från Kooperativa förbundet, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges grossistförbund, Sveriges industriförbund, Handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare samt Stockholms handelskammare. Överlämnande de inkomna remissvaren¹ får kollegium för egen del anföra följande.

Den ekonomiska utvecklingen under 1967 präglades av en tydlig konjunkturavmattning i flera västeuropeiska länder, liksom i USA. Detta ledde till en dämpad utrikeshandel samt svårigheter att få avsättning för den egna produktionen och att upprätthålla en hög sysselsättning. För att mildra svårigheterna har finans-, närings- och arbetsmarknadspolitiska åtgärder satts in, bl. a. i Sverige. Oron över utvecklingen tenderar tyvärr att på vissa håll driva fram en ekonomisk nationalism. I vissa länder, som i exempelvis USA, har detta lett till krav på direkta åtgärder för att försvåra importen. Eftersom handelsfriheten härvidlag är begränsad genom åtagandena i GATT har tanken i flera länder uppkommit att man genom psykologiska medel skulle kunna motverka importen och stödja hemmaproduktionen. Exempel härpå erbjuder, som påpekas i motionen, de aktioner som inletts i Storbritannien (»Back Britain») och Danmark.

De åtgärder som vidtagits eller planeras i andra länder kan enligt kollegii uppfattning bedömas från samma principiella utgångspunkt som höjningar av tullar eller andra mot importen riktade direkta åtgärder. I den mån kampanjer av det åsyftade slaget genomföres i statlig regi eller med statligt stöd i andra länder bör de kunna påtalas och bekämpas från svensk sida. Det torde för övrigt finnas anledning att med skepsis och oro se även på sådana i privat regi organiserade propagandakampanjer, vilka med enda motiv att varan är inhemsk, söker stödja det egna landets produktion.

Att möta i andra länder förekommande propagandakampanjer med motsvarande åtgärder i Sverige kan lätt leda till motåtgärder med åtföljande ytterligare skada för svensk export. Man har ingen garanti för att sådana motåtgärder inte blir av mer långtgående handelshindrande natur. Propagandakampanjer till stöd för inhemsk produktion kan sålunda totalt sett medföra försämrade avsättningsmöjligheter för den svenska produktionen.

Sverige är för sin utveckling i hög grad beroende av öppna marknader. Det är därför av största betydelse att man, om ingripanden kan bli påkallade i försämrade konjunkturlägen, i så stor utsträckning som möjligt söker undvika åtgärder som kan få en kontraktiv verkan på det internationella varuutbytet. Avsteg från den principiellt liberala linjen i svensk handelspolitik bör göras endast temporärt i klart avgränsade och utredda fall, om synnerligen starka skäl föreligger härför. Mot bakgrund av vad sålunda anförts får kollegium avstyrka bifall till det i motionen begärda anslaget om 300 000 kr.

¹ Se nedan.

Kooperativa förbundets yttrande (4/3 1968)

Kooperativa förbundets styrelse kan icke finna kampanjer av föreslagen inriktning önskvärda. Motionärerna hänvisar till att kampanjer av liknande slag förekommer i andra länder. Enligt styrelsens uppfattning är dessa uttryck för en begynnande ekonomisk nationalism och samma motiv, som åberopas för dessa kampanjer, kan leda till andra och mera långtgående handelshindrande åtgärder. Detta är icke ett svenskt intresse. Det är enligt styrelsens uppfattning angeläget att undvika alla åtgärder, som kan leda till hinder för det internationella handelsutbytet, och i stället satsa på sådana som kan underlätta och utvidga detsamma.

Kooperativa förbundets styrelse avstyrker sålunda det begärda anslaget.

Landsorganisationens i Sverige yttrande (18/3 1968)

Samhällets åtgärder för att stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft gentemot utländska företag på den svenska marknaden måste innebära ett arbete med helt andra medel och ha en helt annan omfattning än de motionärerna föreslår om den fulla sysselsättningen och den ekonomiska tillväxten skall tryggas.

LO finner således att motionerna icke bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Sveriges grossistförbunds yttrande (5/3 1968)

För Sverige, som i så hög grad är beroende av en stor utrikeshandel, är givetvis sådana åtgärder i princip lika besvärande som direkta importrestriktioner. Syftet är ju detsamma. Det måste vara lika angeläget för vårt land att bekämpa uppkomsten av frivilliga mot utrikeshandeln riktade kampanjer som att vända sig mot otillbörliga tillgripanden av egentliga handelshinder i form av förhöjda tullar eller importrestriktioner. Det förefaller som om motionärerna, vilka sannolikt haft bekymmer för enskilda företag i samband med den pågående strukturomvandlingen för ögonen, förbisett de allvarliga risker det skulle innebära för svensk ekonomi, om av ekonomisk nationalism färgade kampanjer mot importen skulle inledas på viktigare marknader inklusive i vårt eget land och skulle leda till minskad import och därmed ett minskat internationellt varuutbyte till skada för vår export. Skall vi kunna med framgång påtala av utlandet vidtagna åtgärder mot vår export, måste vi själva vara fria från sådana.

Det förefaller som om motionärerna i första hand haft utvecklingen beträffande textil- och beklädnadsområdet i tankarna. Vad gäller textilvaror utom kläder kan man mellan 1965—1967 konstatera en ökning av importen med 6,1 %. Därvid bör dock anmärkas, att importen från EFTA ökade med 18,1 % och importen från våra nordiska grannländer med 23,1 %. På beklädnadsområdet har utvecklingen varit enahanda. Importen av kläder ökade mellan 1965—1967 med 37,1 %. Ökningen av importen från EFTA respektive från Norden uppgick till 55,1 % respektive 53,4 %. En icke oväsentlig ökning av textilvaruimporten från u-länder kan dessutom konstateras. Den ifrågasatta kampanjen skulle därför främst få sin udd mot Norden, EFTA-staterna och u-länderna. Det kan vidare finnas anledning erinra om att exporten av textilvaror till EFTA sedan 1965 ökat med 43,8 % och till Norden med 31,4 %. Beträffande kläder är motsvarande procent-satser 57,9 % respektive 60,2 %. Man kan därför ifrågasätta lämpligheten

av åtgärder med risk för begränsande återverkningar på textilhandeln inom exempelvis EFTA eller Norden.

En annan industrigren, som varit utsatt för en hårdare importkonkurrens, är skoindustrin. Under den senaste tvåårsperioden ökade värdet av skoimporten med totalt 32,4 % och från Norden med 43,5 %. Samtidigt bör dock erinras om att skoexporten under samma tid totalt ökade med 85 % och till Norden med 111,1 %.

Förbundet vill till sist än en gång understryka, att det för vår ekonomiska tillväxt och för en fortgående stegring av levnadsstandarden i vårt land är ytterst angeläget, att den internationella arbetsfördelningen får utvecklas under möjligast fria former med en stigande världshandel som följd. Därigenom befrämjas bäst en fortsatt produktivitetshöjning och en tillfredsställande sysselsättning i näringslivet. Med hänsyn härtill förefaller den tillämnade aktionen beklaglig och Förbundet avstyrker givetvis varje ekonomiskt bidrag eller annan form av statligt stöd till densamma. Ur näringslivets och allmänna synpunkter synes det önskvärt att om ytterligare medel kan disponeras dessa i stället användes för exportfrämjande åtgärder.

Sveriges industriförbunds yttrande (28/2 1968)

I själva verket torde den bästa utvecklingen av världshandeln och den lämpligaste arbetsfördelningen mellan länderna komma till stånd, därest samtliga viktigare handelsländer avhölle sig från propagandaaktioner till förmån för preferentiell behandling av det egna landets varor. I integrationsområden såsom EEC och EFTA synes det dessutom av allmänna lojalitetsskäl vara allt annat än önskvärt, att medlemsländerna med skilda medel söker ge en prioritering åt den egna produktionen.

På grundval av industriförbundets allmänna näringspolitiska principer och det ovan anförda anser vi oss icke kunna tillstyrka bifall till motionerna.

Handelskammarens i Göteborg yttrande (7/3 1968)

Enligt Handelskammarens mening måste det förebringas betydligt starkare skäl än som givits i den remitterade motionen för att man i vårt land skall frångå principerna om friast möjliga varuutbyte på det internationella planet. Det är också kammarens uppfattning, att resultatet av en sådan kampanj, som föreslagits, knappast kommer att motsvara de förväntningar, som antydes i motionen. En förbättring av hemmamarknadsindustriernas läge bör uppnås med andra medel än dem som föreslagits av motionärerna. Handelskammaren får sålunda avstyrka de föreliggande motionerna.

Stockholms handelskammares yttrande (4/3 1968)

Det står givetvis enskilda intressen fritt att söka kollektivt verka för köp av det egna landets produkter. Enligt Handelskammarens mening bör emellertid statsmakterna avhålla sig från att engagera sig i dylik propagandaverksamhet. Även om andra industriländer i vissa fall driver en motsatt politik, bör Sverige söka tillämpa en klar handelspolitisk linje jämväl på detta område. I längden torde vi vara mest betjänta härav. Erfarenheterna av liknande propagandakampanjer, uppföljda, av statliga märknings- och andra regler, i samband med krisen i slutet av 1920- och början av 1930-talen visar den begränsade effekten av åtgärder av detta slag.

Handelskammaren kan därför icke tillstyrka yrkandet om anslag till den föreslagna kampanjen.

Skånes handelskammars yttrande (4/3 1968)

Allvaret i rådande arbetsmarknadssituation utgör ett starkt skäl för att den insats från det allmännas sida, om vars nödvändighet enighet råder, i syfte att motverka arbetslösheten även ges formen av stöd åt den svenska hemmamarknadsindustrin av föreslagen innebörd. Å andra sidan är Handelskammaren medveten om att ur handelspolitisk synpunkt invändningar av principiell natur kan riktas mot att ett sådant stöd lämnas. Enligt Handelskammarens mening måste emellertid härvid beaktas, att såsom framhålles i motionerna andra stater inom EFTA, bl. a. Storbritannien och Danmark, redan beslutat eller överväger kampanjer av åsyftat slag. Av motionerna framgår vidare att kampanjen endast är avsedd att vara temporär i syfte att förhindra en ökad arbetslöshet. Med hänsyn härtill och mot bakgrunden av hemmamarknadsindustrins betydelse för sysselsättningen i rådande arbetsmarknadssituation anser sig Handelskammaren böra tillstyrka det framlagda förslaget. Handelskammaren är emellertid angelägen framhålla, att på sikt en förbättring av vårt konkurrensläge endast kan åstadkommas genom en anpassning av våra kostnader till produkternas värde.

Kollegiets för Sverige-information i utlandet yttrande (14/3 1968)

Det är förståeligt att talesmän för svensk industri i dagens trängda läge söker efter nya möjligheter att finna avsättning för dess produkter. Den dämpade konjunkturen ökar allmänt svårigheten att sälja. Växande handelshinder spärrar vägen till vissa exportmarknader, medan avtagande svenskt tullskydd ökar konkurrensen på vår hemmamarknad.

Från de synpunkter kollegiet har att företräda är det naturligt att rekommendera ökat stöd åt exportansträngningar som den mest lämpliga statliga åtgärden.

Motionärerna föreslår däremot statligt understöd för en propagandakampanj till förmån för svenska varor i Sverige.

Det händer dessvärre att svenska exportörer möter motsvarande företeelser i andra länder, d. v. s. statliga ingripanden avsedda att direkt eller indirekt diskriminera importvaror till förmån för den egna industrins produkter. I de fall sådan diskriminering drabbar svenska företag söker staten avhjälpa detta, t. ex. genom hänvändelser till det andra landets regering eller genom att på annat sätt stödja de drabbade företagen.

För att helt eliminera konsekvenserna — i den mån detta alls är möjligt — skulle staten ibland behöva anslå mycket betydande medel.

Man bör inte helt bortse från risken att en statsunderstödd kampanj här hemma, sådan den föreslås av motionärerna kan utlösa åtgärder i andra länder, som skadar svenskt näringsliv mer än hemmakampanjen kan bli till nytta.

Eftersom den föreslagna kampanjen sålunda strider mot de internationella principer som Sverige ständigt söker förespråka och eftersom kampanjen därtill kan vålla vår export omedelbar skada, anser sig kollegiet nödsakat att avstyrka motionerna.